

Наталія Більовська

асистент кафедри мови ЗМІ,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Львів, Україна

ORCID: 0000-0002-6902-1534

РИТОРИКА І ТЕРМІНОЛОГІЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ МЕДІА

Вивчення лексики, яку застосовують медіа різних країн для опису війни в Україні, свідчить про значну різноманітність риторики, що визначається геополітичними орієнтирами, історичними зв'язками та економічними інтересами окремих держав. Інформаційне представлення конфлікту варіюється відповідно до зовнішньополітичної позиції країни – одні медіа демонструють чітку підтримку України, інші дотримуються нейтралітету, а деякі відкрито виправдовують дії Росії.

Засоби масової комунікації виступають не лише каналами передачі інформації, а й потужними інструментами зовнішньої політики, а лексика, яку вони використовують, слугує відображенням геополітичних амбіцій, бачення міжнародного права та власної участі в конфлікті [2, с. 97]. У зв'язку із цим доцільним є аналіз лексики, що використовується провідними інформаційними ресурсами країн, які репрезентують позицію своїх урядів. Це дасть змогу чіткіше окреслити, як інформаційна війна стала частиною ширшого геополітичного конфлікту

Медіа країн Заходу – зокрема США, Великої Британії, Франції – характеризує послідовне використання лексики, яка підкреслює законність дій України та засуджує російську агресію. Війна найчастіше описується як «російське вторгнення» або «агресія», діяльність же Збройних сил України подається як «оборонні дії» або «легітимний захист». Значну увагу приділяють гуманітарним аспектам конфлікту та міжнародній підтримці України, що підтверджує стратегічне партнерство цих держав із Києвом.

Більшість цих країн входять до складу військово-політичних або економічно-політичних союзів, серед яких найвідомішими є НАТО та Європейський Союз. У нашому дослідженні ми зосередилися на таких державах, як США, Велика Британія, Франція, Іспанія, Німеччина та Італія. Серед багатьох країн, що формують Захід, саме ці держави виступають ключовими партнерами України. Тому позиція офіційних Вашингтона, Парижа чи Берліна має надзвичайне значення як для України, так і для глобальної спільноти.

Загалом лексика, використовувана в західному дискурсі, є найбільш зрозумілою й прийнятною для Києва. Західні країни дотримуються сучасних євроатлантичних цінностей – свободи, демократії, поваги до суверенітету та територіальної цілісності держав, а також визнання цінності людського життя. Агресія росії, що триває з 2014 року, є очевидним порушенням норм міжнародного права та Статуту ООН. Історичний досвід свідчить, що саме держави Заходу найпослідовніше виступають на захист міжнародного порядку, який базується на принципах взаємної поваги, суверенітету, територіальної цілісності та мирного співіснування між країнами [3, с. 86].

Країни Глобального Півдня – держави Африки, Азії та Латинської Америки – попри значне культурне, економічне та геополітичне розмаїття, зазвичай розглядаються як спільна група на основі їхнього статусу країн, що розвиваються, та специфіки участі в глобальній системі. У контексті війни в Україні ці країни демонструють різноманітні підходи, однак спільною рисою їхнього дискурсу є прагнення уникати однозначної підтримки будь-якої зі сторін конфлікту.

Для багатьох із них пріоритетним є збереження економічних і політичних відносин з РФ, яка виступає важливим партнером у сфері постачання енергоресурсів, продовольства та військових технологій. Водночас ці країни прагнуть не вступати в пряму конфронтацію з Заходом, який залишається ключовим джерелом інвестицій, фінансової допомоги та торговельної співпраці. Такий баланс інтересів знаходить відображення в термінології, яку застосовують національні медіа під час висвітлення війни в Україні: часто вживаються нейтральні або евфемістичні формулювання, що дозволяє уникнути прямого визначення сторін конфлікту або ідентифікації агресора.

Їхні засоби масової комунікації зазвичай уникають прямих звинувачень росії, вдаючись до нейтральної термінології, такої як «криза» чи «конфлікт». Така риторика відображає прагнення зберегти дипломатичні й економічні зв'язки з обома сторонами конфлікту. Часто наголос роблять на мирних ініціативах та критиці військової допомоги з боку Заходу. Такий риторичний вибір відображає специфіку зовнішньополітичної стратегії цих держав і дозволяє зрозуміти їхню роль у формуванні глобального сприйняття війни в Україні.

Медіа держав, що підтримують росію – зокрема Білорусі, Ірану, Сирії, КНДР – повністю адаптували російський пропагандистський дискурс. Вони вживають терміни на кшталт «спеціальна воєнна операція», «західне втручання», «київський режим», що спрямовано на виправдання агресії та делегітимацію України і її союзників. Такі видання відіграють значну роль у

формуванні альтернативної картини подій як для внутрішньої, так і міжнародної аудиторії. Медіа цих країн слугують інструментом державної пропаганди, активно підтримуючи російський наратив [4, с. 97]. Їхній вибір лексики відображає бажання виправдати агресивні дії росії, дискредитувати Україну та її союзників, а також створити альтернативну реальність подій

У цьому контексті надзвичайно актуальним є порівняльний аналіз лексичних засобів, які використовують міжнародні медіа. Саме вони формують суспільне сприйняття подій і впливають на ставлення громадськості до війни [5, с. 221–222]. У західних виданнях домінує вживання термінів «російське вторгнення», «агресія», «війна», що свідчить про підтримку України та засудження дій рф.

Натомість у країнах Глобального Півдня – зокрема Бразилії, Китаї, Індії – частіше вживають нейтральні терміни, як-от «український конфлікт», «криза», що дозволяє зберігати баланс у зовнішньополітичних позиціях. У державах, які підтримують росію (Іран, КНДР, білорусь), риторика масмедіа значною мірою повторює наративи російських офіційних джерел, зокрема терміни «спеціальна воєнна операція» та «захист Донбасу».

Війна в Україні перетворилася на арену інформаційного протистояння, в якому термінологічні стратегії медіа відіграють ключову роль у формуванні глобального наративу [1]. З огляду на глобальні наслідки, медіа різних держав виробили власні лексичні моделі, що базуються на геополітичній орієнтації, історичних передумовах, рівні економічного розвитку та політичній ідеології. Таким чином, мовна варіативність у медіа не лише відображає офіційну позицію держав, а й активно впливає на формування міжнародного дискурсу щодо війни в Україні.

Список використаної літератури та джерел

1. Дискусія «Як висвітлювати тему України для іноземних медіа» в межах Kyiv Media Hub. *Медіамейкер*. URL: <https://mediamaker.me/dyskusiya-yak-vysvitlyuvaty-temu-ukrayiny-dlyainozemnyh-media-v-mezhah-kyiv-media-hub-8784/> (дата звернення: 10.05.2025)
2. Касянчук В., Левчук О. Коректність термінології у медіатекстах про російсько-українську війну. *Обрії друкарства*. 2022, вип. 2 (12), С. 97–109.
3. Левкова І. Закономірності зображення сучасних українських реалій у дискурсі французьких медіа. *MUNDUS PHILOLOGIAE*. 2024, вип. 3, С. 80–89.
4. Максименко О. Мовленнєва маніпуляція як складник інформаційної війни. «Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. С. 95–99.

5. Плеханова Т., Пугач А. Мовні засоби презентації України у медійному просторі Німеччини. *Журналістика миру під час війни: потенціал і можливості: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2024. С. 218–224.